

**Inwentaryzacja przyrodnicza w zakresie występowania siedlisk
ptaków i nietoperzy w budynku Przedszkola Samorządowego
w Rozogach, woj. warmińsko-mazurskie.**

Autorzy raportu: dr Joanna Duriasz - chiropterologia

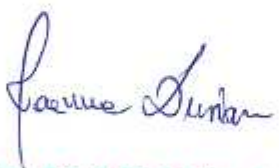
Marian Szymkiewicz – ornitologia

Wykonawca:

AD NATURA, Joanna Duriasz

Ul. Tęczowy Las 2A/34

10-687 Olsztyn

AD NATURA
ul. Tęczowy Las 2 A/34
10-687 OLSZTYN
NIP 741-135-69-37, REGON 286530927

Olsztyn, wrzesień 2017r.

Spis treści

1.	Cel i zakres opracowania.....	3
2.	Podstawy formalno-prawne.....	3
3.	Inwentaryzacja chiropterologiczna.....	4
	3.1 Metodyka.....	4
	3.2. Wyniki.....	4
	3.3 Wnioski i zalecenia.....	5
	3.4. Dokumentacja fotograficzna.....	7
4.	Inwentaryzacja ornitologiczna.....	11
	4.1. Metodyka.....	11
	4.2. Wyniki.....	11
	4.3. Dokumentacja fotograficzna.....	12

1. Cel i zakres opracowania.

Celem opracowania była inwentaryzacja siedlisk ptaków i nietoperzy oraz wypracowanie metod i warunków ochrony tych zwierząt i ich siedlisk podczas planowanej termomodernizacji w budynku Przedszkola Samorządowego w Rozogach, zlokalizowanego przy ul. Wielbarskiej 1 w Rozogach, w woj. warmińsko-mazurskim.

2. Podstawy formalno – prawne.

Na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dn. 16.12.2016 r. wszystkie krajowe nietoperze oraz przeważająca liczba gatunków ptaków żyjących w Polsce podlega ochronie. Zabronione jest m.in. zabijanie i płoszenie tych zwierząt oraz niszczenie ich siedlisk, gniazd, jaj (Dz.U. 2016 poz. 2183).

Budynki stanowią ważne siedlisko dla wielu chronionych gatunków. Na terenach zurbanizowanych Warmii i Mazur regularnie występuje 7-8 gatunków nietoperzy, pozostałe mogą pojawiać się nieregularnie. We wszystkich okresach swojego cyklu rocznego nietoperze mogą wykorzystywać schronienia w budynkach jako miejsca przebywania oraz miejsca rozrodu. Budynki stanowią również miejsce gniazdowania co najmniej kilkunastu gatunków ptaków żyjących w sąsiedztwie człowieka. Niewłaściwie prowadzone remonty i termomodernizacje stanowią zagrożenie dla życia tych zwierząt, powodują ich płoszenie i niszczenie zajmowanych przez nie siedlisk. Ponieważ są to zwierzęta objęte ochroną czynności te są niezgodne z prawem. Dlatego w trakcie planowania remontu konieczne jest zinwentaryzowanie siedlisk ptaków i nietoperzy oraz zaplanowanie działań w sposób, który nie zagrazi ptakom i nietoperzom przebywającym w budynkach.

3. Inwentaryzacja chiropterologiczna

3.1 . Metodyka.

Niniejsza ekspertyza oparta jest o inwentaryzację przeprowadzoną w trakcie pojedynczej kontroli wykonanej w terminie 06.09.2017r. Wykonane prace obejmowały:

- szczegółową obserwację budynku, w czasie której poszukiwano nietoperzy oraz śladów ich przebywania (odchodów, martwych osobników, charakterystycznych zabrudzeń na ścianach),
- inwentaryzację wszystkich potencjalnych kryjówek, które mogą być wykorzystywane przez te ssaki w różnych okresach ich aktywności rocznej,
- wieczorną obserwację budynku połączoną z nasłuchem detektorowym wykonanym w porze opuszczania schronień przez nietoperze.

Wieczne obserwacje i nasłuchy detektorowe trwały ok. 1,5 godz. począwszy od zachodu słońca. Do badań wykorzystano detektor ultradźwiękowy Pettersson D230 połączony z rejestratorem cyfrowym Zoom H2. Komputerowej analizy nagrań dokonano przy użyciu programu BatSound 4.0 firmy Pettersson Electronics.

3.2 . Wyniki.

Przedszkole Samorządowe w Rozogach mieści się w przedwojennym, wolnostojącym domu, otoczonym ogrodem. Budynek jest czterokondygnacyjny, kryty dwuspadzistym dachem wykonanym z blachodachówki. Od strony południowej w dachu znajduje się lukarna (Fot.1). Dolną kondygnację budynku stanowi piwnica, górną użytkowane poddasze i niewielki strych.

W budynku nie stwierdzono siedlisk odpowiednich do zimowania nietoperzy. W piwnicy znajduje się piec kotłowniczy, który ogrzewa pomieszczenie do temperatury uniemożliwiającej hibernację tych ssaków. W obrębie strychu warunki termiczne są mało stabilne, co również nie stwarza dogodnych warunków do hibernacji.

Strych budynku oraz konstrukcja dachowa zawiera wiele dogodnych, potencjalnych kryjówek letnich, które mogą być wykorzystywane przez nietoperze od wczesnej wiosny do późnej jesieni. Na strychu nie stwierdzono obecności nietoperzy, a jedynie ślady ich przebywania w postaci kilku rozproszonych odchodów na podłodze. Ich ilość i sposób rozmieszczenia świadczy o sporadycznym przebywaniu pojedynczych osobników nietoperzy.

Zwierzęta mogą dostać się na strych poprzez nie zabezpieczony otwór okienny na wschodniej elewacji budynku (Fot. 5, 6).

W obrębie konstrukcji dachowej nietoperze mogą wykorzystywać następujące schronienia:

- przestrzenie pomiędzy warstwami dachu (Fot. 2, 3)
- szczeliny w stolarce dachowej, zwłaszcza w obrębie lukarny (Fot. 3)
- szczeliny pod drewnianą i blacharską obróbką dachu na elewacji północnej i południowej (Fot. 2, 4),
- bardzo liczne szczeliny na styku ścian i dachu, zwłaszcza na elewacji wsch. i zach. (Fot. 5, 7, 8)

W żadnej z kryjówek nie stwierdzono śladów obecności kolonii rozrodczych nietoperzy, a w trakcie wieczornych obserwacji nie zaobserwowano żadnych nietoperzy wylatujących z budynku. Jednak w bezpośrednim sąsiedztwie przedszkola zarejestrowano liczne sygnały mroczka późnego *Eptesicus serotinus* oraz pojedyncze przeloty borowca wielkiego *Nyctalus noctula* i karlika większego *Pipistrellus nathusii*. Aktywność mroczka późnego i borowca wielkiego. Zaobserwowano też żerowanie mroczka późnego nad ogrodem otaczającym przedszkole.

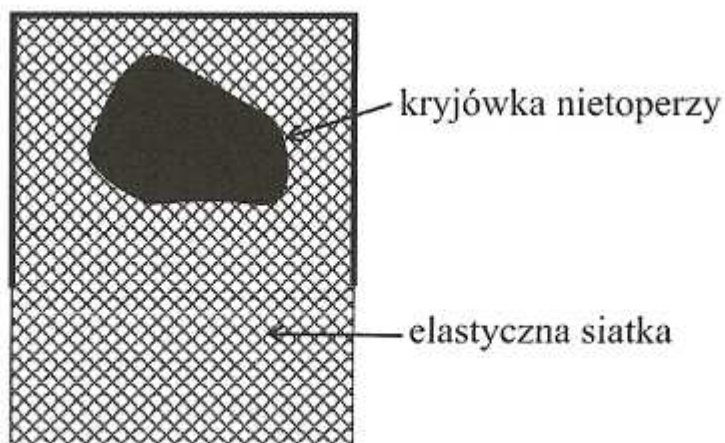
3.3 Omówienie wyników i zalecenia

Przeprowadzona inwentaryzacja wykazała, że w budynku Przedszkola Samorządowego w Rozogach znajduje się wiele potencjalnych kryjówek, które mogą być wykorzystywane przez nietoperze w okresie od wiosny do jesieni. Na strychu stwierdzono też ślady sporadycznego przebywania pojedynczych nietoperzy. W wyniku planowanych prac większość stwierdzonych kryjówek ulegnie zniszczeniu, niemniej jednak pozostaną wszystkie kryjówki pomiędzy warstwami dachu. Dlatego nie ma konieczności wykonywania działań kompensacyjnych.

W związku z brakiem kolonii rozrodczych i zimowisk nietoperzy w budynku planowane prace związane z termomodernizacją mogą być przeprowadzone w dowolnym terminie. W przypadku prowadzenia remontu w okresie aktywności nietoperzy (od 1 marca do 30 października) konieczne będzie zastosowanie specjalnych procedur z uwagi na możliwość przebywania pojedynczych nietoperzy w licznych kryjówkach zlokalizowanych w budynku.

Prace remontowe wykonywane są w dzień, w czasie gdy nietoperze nie są aktywne. To stwarza niebezpieczeństwo zamurowania zwierząt odpoczywających w szczelinach i szparach remontowanego budynku. Dlatego co najmniej tydzień przed rozpoczęciem ocieplania górnej części ścian oraz dachu należy zabezpieczyć szczeliny na styku ścian i dachu na elewacji

wschodniej i zachodniej (Fot.5), przestrzeń wzdłuż elewacji północnej i południowej (Fot. 4) oraz ściany lukarn w sposób uniemożliwiający nietoperzom dostanie się do wnętrza kryjówek, przy jednoczesnym zachowaniu możliwości wydostania się zwierząt już tam przebywających. Najlepiej wykonać to przy pomocy stosunkowo sztywnej siatki z tworzywa sztucznego przymocowanej od góry i boków z pozostawioną wolną przestrzenią u dołu (Rys.1).

Schemat 1. Sposób mocowania siatki zabezpieczającej szczeliny.

W podobny sposób należy zabezpieczyć otwór okienny na wschodniej elewacji budynku (Fot.5, 6) przed przystąpieniem do ocieplania dachu.

3.3 Dokumentacja fotograficzna

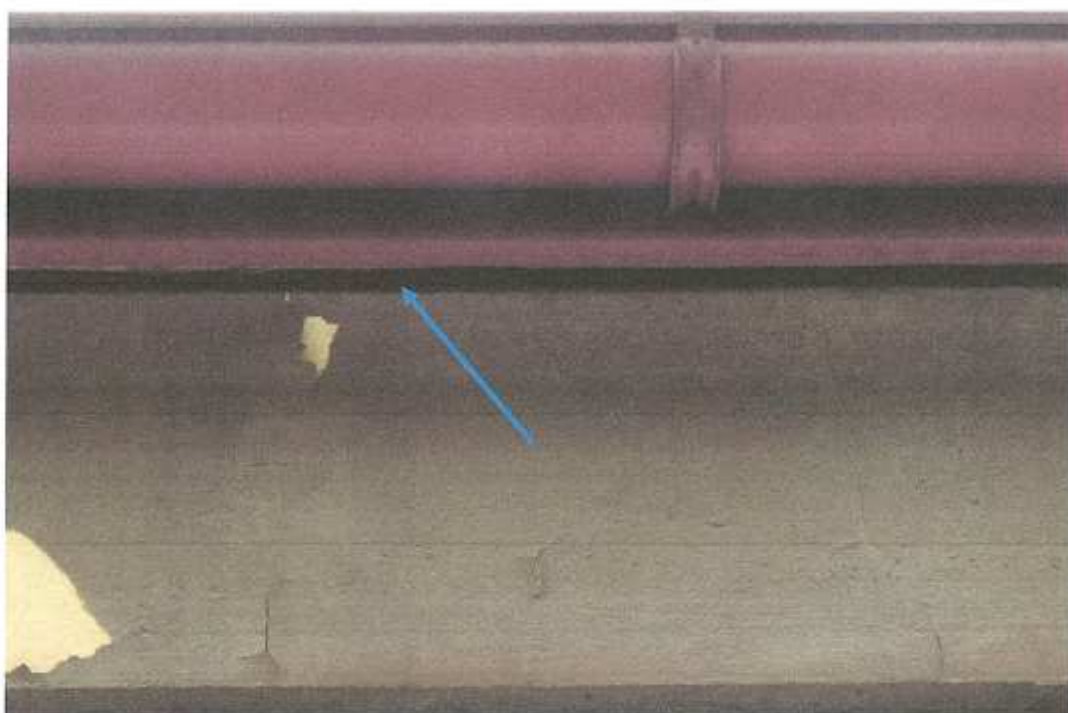
Fot. 1 Budynek Przedszkola, widok od strony południowej.

Fot. 2. Zbliżenie fragmentu dachu. Strzałkami zaznaczono potencjalne kryjówki nietoperzy.

Fot. 3. Zbliżenie lukarny, strzałkami zaznaczono potencjalne kryjówki nietoperzy.

Fot. 4 Zbliżenie górnej krawędzi elewacji północnej z widoczną szczeliną (potencjalną kryjówką nietoperzy) pod obróbką stolarską dachu.

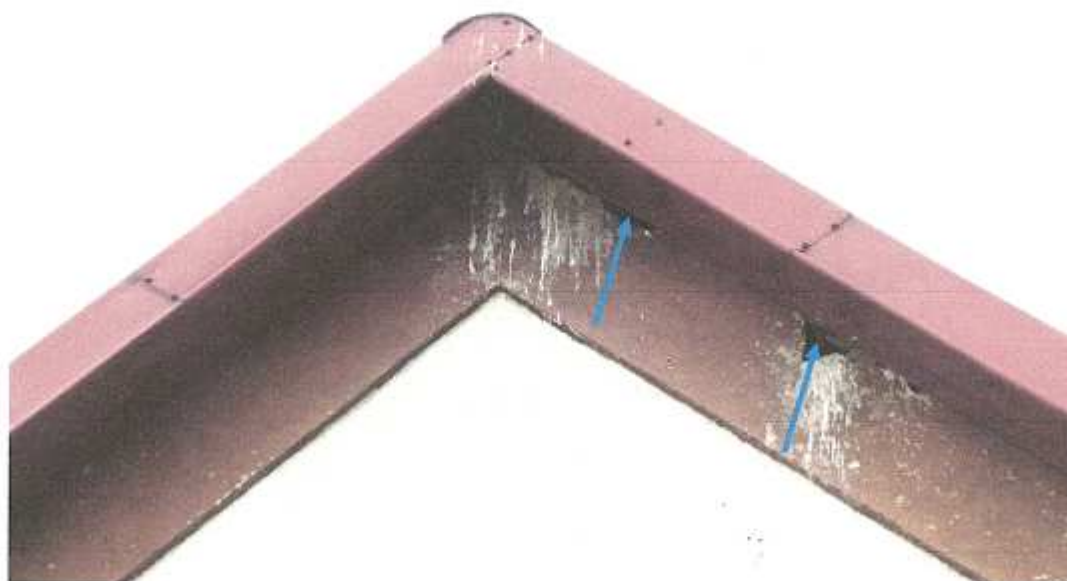
Fot. 5. Elewacja wschodnia, czerwoną strzałką zaznaczono otwory prowadzące na strych, niebieskimi strzałkami potencjalne kryjówki na styku ścian i dachu.

Fot. 6. Częściowo zabezpieczony otwór okienny ze szczelinami prowadzącymi do wnętrza strychu.

Fot. 7. Północno-wschodni narożnik budynku z widocznymi kryjówkami na styku ścian i dachu.

Fot.8. Szczeliny na styku ścian i dachu w elewacji zachodniej.

4. Inwentaryzacja ornitologiczna

4.1 Metodyka

Przedstawione poniżej wyniki zostały zebrane podczas kontroli budynku przedszkola przeprowadzonej w dniu 5 września 2017 r. W czasie kontroli korzystając z lornetki i aparatu fotograficznego przeglądano elewacje zwracając szczególną uwagę na obecność szczelin i ubytków w murach, a szczególnie na pograniczu ścian i dachu, które mogłyby być wykorzystywane przez ptaki. Bardzo ważnym dowodem były skupienia odchodów pod otworami lęgowymi oraz wystające fragmenty materiału gniazdowego. Skontrolowano również strych, a także winobluszcz porastający część elewacji wschodniej i południowej.

4.2 Wyniki

Przeprowadzona kontrola potwierdziła obecność w obrębie budynku 28 – 30 par ptaków, w tym;

- kawka *Corvus monedula* – 10 – 12 par,
- szpak *Sturnus vulgaris* – 16 par,
- wróbel *Passer domesticus* – 2 pary.

Gniazda wróbli znajdowały się w winobluszczu. Część populacji kawek, 2 – 3 pary, gniazdowały na strychu, a pozostałe pary, tj. kawki i szpaki, gniazdowały w szczelinach i dużych ubytkach na pograniczu ścian szczytowych i dachu. Są to stare miejsca gniazdowania wykorzystywane prawdopodobnie od dziesiątków lat. W wyniku planowanych prac wszystkie te miejsca zostaną zlikwidowane. Z tego powodu należy zrealizować kompensację przyrodniczą, która zrekompensuje ptakom zanik dotychczasowych miejsc gniazdowania. Dlatego na budynku powinny zostać zamontowane specjalne budki dla kawek w liczbie co najmniej 10 sztuk, dla szpaków 16 budek i 2 budki dla wróbli. Przed rozpoczęciem prac remontowych w okresie od 15.10 do 28.02. należy zabezpieczyć przed ptakami dostęp do dotychczasowych miejsc gniazdowania. Aby to zrealizować należy uzyskać zgodę RDOŚ w Olsztynie na wykonywanie czynności zabronionych wobec gatunków objętych ochroną składając odpowiedni wniosek derogacyjny.

4.3 Dokumentacja fotograficzna

Fot. 9. Rozogi Przedszkole – szczyt zachodni.

Lokalizacja miejsc gniazdowania szpaków (strzałki czerwone) i kawek (strzałki pomarańczowe).

Fot. 10. Rozogi Przedszkole – szczyt zachodni (strona prawa). Lokalizacja miejsc gniazdowych kawek.

Fot. 11. Rozogi Przedszkole – szczyt zachodni (strona lewa). Miejsce lęgowe kawki.

Fot. 12. Rozogi Przedszkole – szczyt zachodni. Miejsce lęgowe kawki.

Fot. 13. Rozogi Przedszkole – szczyt wschodni. Lokalizacja miejsc lęgowych szpaków (strzałki czerwone), kawek (strzałki pomarańczowe) i wróbli (strzałki niebieskie).

Fot. 14. Rozogi Przedszkole – szczyt wschodni (strona lewa). Miejsce gniazdowana kawek.

Fot. 15. Rozogi Przedszkole – szczyt wschodni. Miejsce gniazdowana kavek.

Fot. 8. Rozogi Przedszkole – szczyt wschodni. Niezabezpieczone okienko na strychu – wejście do miejsca łęgowego 2–3 par kawek.

Fot. 17. Rozogi Przedszkole – szczyt wschodni. Lokalizacja miejsc gniazdowych kawek.